JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
NIAL FENNELLY
17 päivänä kesäkuuta 1999 *

I Johdanto

1. Paraisten käräjäoikeus (jäljempänä kansallinen tuomioistuin) Suomesta on saattanut yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi verrattain epätavallisen asian, jossa kysytään, voivatko kansalliset säännökset viehekalastusoikeudesta yksityisen omistamalla vesialueella olla sellaisia tavaroiden vapaan liikkuvuuden tai palvelujen tarjoamisen vapauden rajoituksia, jotka ovat ristiriidassa EY:n perustamissopimuksen kanssa.

II Sovellettavat säännökset ja asian tosiseikat

2. Esillä olevassa riita-asiassa kantajana on Peter Jägerskiöld (jäljempänä kantaja), joka omistaa vesialueen Kemiön kunnassa, ja vastaajana on Torolf Gustafsson (jäljempänä vastaaja), joka toukokuussa 1997 kalasti heittouistimella kantajan vesialueella.

3. Ennen vuotta 1996 oikeus harjoittaa kalastusta ja antaa muille lupa kalastukseen kuului vesialueen omistajalle. [1] Lailla 1045/1996, joka annettiin 12.12.1996 (jäljempänä vuoden 1996 laki), muutettiin tätä tilannetta antamalla (eräin rajoituksin, joilla ei esillä olevassa asiassa ole merkitystä) jokaiselle oikeus harjoittaa myös yksityisellä vesialueella suurinta osaa viehekalastusmuodoista, joissa käytetään vapaa, kelaa ja viehettä ja muuta vastaavaa välinettä siten, [2] että viehekalastusta harjoittavien 18 mutta ei 65 vuotta täyttäneiden on suoritettava vuosittainen tai viikkokohtainen viehekalastusmaksu valtiolle jokaisen sellaisen läänin osalta, jossa he kalastavat. Viehekalastus, jota harjoitetaan yleisellä vesialueella, ei edellytä viehekalastusmaksun suorittamista. [3] Vastaaja oli hankkinut luvan, joka oikeutti kalastamaan kantajan vesialueella. Kalastuslain muuttamisen tarkoituksena oli edistää virkistyskalastajien etuja, koska aiempien säännösten aikana hajanaiset vesien omistussuhteet olivat johtaneet siihen, ettei tarjonta vastannut kysyntää. Muutoksen tarkoituksena oli myös edistää kalastusmatkailua ja johtaa kalavarojen parempaan hyödyntämiseen. Kansallinen tuomioistuin rinnastaa kalastusluvat teollisoikeuksiin,

* Alkuperäinen kieli: englanti.

1 — 16.4.1982 annetun kalastuslain (jäljempänä vuoden 1982 laki) 5 §.

2 — Suomen hallituksen asiamies totesi istunnossa, että vuoden 1996 lain nojalla myönnetty lupa antaa viehekalastajalle oikeuden käyttää vain yhtä vapaa ja että niiden, jotka haluavat käyttää useampaa vapaa, on edelleenkin sovittava asiasta yksityisesti vesialueen omistajan kanssa.

3 — Vuoden 1982 lain 8 §:n 1 momentti ja 88 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat muutettuina.

joiden vaikutukset niin ikään tavallisesti rajoittuvat vain yhden valtion alueelle.

4. Vuoden 1982 lain 89 a §:ssä, sellaisena kuin se on muutettuna vuoden 1996 lailla, säädetään, että viehekalastusmaksuina kertyneet varat jaetaan kalavesien omistajille viehekalastusrasituksen mukaisessa suhteessa valtiolle maksun kannosta ja varojen jakamisesta aiheutuneilla kuluilla vähennettynä. Ajankohtana, jolloin ennakkoratkaisupyyntö tehtiin, varoja ei ollut vielä kertaakaan jaettu, mutta kansallinen tuomioistuin huomauttaa, että valtion perimät lupamaksut ovat huomattavasti ennen vuoden 1996 lainmuutosta edeltäneitä markkinahintoja alhaisemmat ja että, vaikkakin vesialueiden omistajat edelleenkin voivat myydä kalastuslupia vesialueilleen, myynti on voimakkaasti vähentynyt. Lopputuloksena on ollut tosiasiallinen valtion monopoli. Kantaja valittaa sellaisen luotettavan mekanismin puuttumista, jolla voitaisiin määrittää, kuinka paljon kunkin omistajan alueella tosiasiassa kalastetaan, ja sitä, että järjestelmä tosiasiassa suosii suhteettomasti vähemmän kiinnostavien kalastusalueiden omistajia.

5. Kantaja vaatii kansallista tuomioistuinta vahvistamaan, että vastaajalla ei ole oikeutta kalastaa kantajan vesialueella ilman tämän suostumusta. Kantaja katsoo, että vuoden 1996 lailla rikotaan Euroopan yhteisön perustamissopimuksen määräyksiä tavaroiden vapaasta liikkuvuudesta. Toissijaisesti kantaja katsoo, että kyseisellä lailla rikotaan määräyksiä palvelujen tarjoamisen vapaudesta. Vastaaja ei ole ottanut kantaa kysymykseen kansallisen ja yhteisön oikeuden välisestä ristiriidasta.

Kansallinen tuomioistuin on EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan (josta on tullut EY 234 artikla) nojalla esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat kysymykset ennakkoratkaisun saamiseksi:

"1) Ovatko kalastusoikeus tai viehekalastuslupa asiassa 7/68, komissio vastaan Italia, annetun tuomion (Kok. 1968, s. 423) perusteella tavaroita?

2) Muodostaako Suomen kalastuslain muutos 1045/1996 asiassa 8/74, Dassonville, annetussa tuomiossa (Kok. 1974, s. 837) vahvistettujen kriteerien mukaan esteen tavaroiden vapaalle liikkuvuudelle?

3) Muodostaako vapaa-ajankalastajien virkistysintressi EY:n perustamissopimuksen 36 artiklassa tarkoitetun oikeuttamisperusteen?

4) Onko nyt esillä olevassa asiassa kyse Rooman sopimuksen 37 artiklan 4 kohdassa tarkoitetuista maataloustuotteista?

5) Onko sanotuilla oikeussäännöillä välitön oikeusvaikutus asian 6/64, Costa vastaan ENEL (Kok. 1964, s. 1141), mukaisella tavalla?

6) Onko maanviljelijöiden intressit otettu tarpeellisella tavalla huomioon?

7) Onko viehekalastusta koskeva Suomen kalastuslain muutos 1045/1996 näin ollen ristiriidassa tavaroiden (tai palveluiden) vapaata liikkuvuutta koskevien EY:n perustamissopimuksen määräysten kanssa vaiko ei?"

III Huomautukset

6. Kantaja, Suomen hallitus ja komissio ovat esittäneet kirjalliset ja suulliset huomautukset. Vastaaja on esittänyt pelkästään suulliset huomautukset.

IV Asian arviointi

Tutkittavaksi ottaminen

7. Komission mukaan ennakkoratkaisupyyntö pitäisi jättää tutkimatta muun muassa sen vuoksi, ettei todellista oikeudellista riita-asiaa ole olemassa, sillä ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että vastaaja ei ole ottanut kantaa yhteisön oikeutta koskeviin kysymyksiin, mikä siten viittaa mahdolliseen erimielisyyden puuttumiseen.[4] Lisäksi komissio väittää ennakkoratkaisupyynnön sisältävän riittämättömän selvityksen asian tosiseikoista ja siitä, miksi kansallisen tuomioistuimen esittämät yhteisön oikeutta koskevat kysymykset ovat asiassa merkityksellisiä.[5] Suomen hallitus toteaa, että asiassa ei ole sellaista valtion rajan ylittävää tekijää, joka saattaisi sen yhteisön oikeuden piiriin.[6]

8. Komission esittämät epäilyt saivat vahvistusta vastaajan suullisista huomautuksista, joissa kaikissa tosiasiassa kritisoitiin lupajärjestelmää. Vaikka vastaaja on muodollisesti vaatinut kanteen hylkäämistä pitäen lupajärjestelmää lainmukaisena ja todeten, että hänen intressissään on saada selvyys siihen, onko hänellä oikeus harjoittaa viehekalastusta vuoden 1996 lain nojalla, hän on kuitenkin itsekin myöntänyt olevansa maanomistaja, jonka intressissä on kalastusoikeuksien yksityinen hyödyntäminen ja oheispalvelujen, kuten lomamajoituksen, tarjoaminen kalastusmatkailijoille. Vastaaja on todennut, että asialla saattaa olla vaikutusta elinkeinotoimintana harjoitettavaan lomamökkien vuokraamiseen matkailijoille, joista osa tulee ulkomailta. Vastaajan on tärkeää saada tietää, voiko hän vastedes tarjota matkailijoille kalastusmahdollisuuksia omistamallaan alueella ja samoin voiko hän itse harjoittaa viehekalastusta tällaisilla vesialueilla. Vastaajan mukaan näiden syiden vuoksi hän on kantajan kanssa

4 — Yhdistetyt asiat C-422/93, C-423/93 ja C-424/93, Zabala Erasun ym., tuomio 15.6.1995 (Kok. 1995, s. I-1567).

5 — Asia C-167/94, Grau Gomis ym., tuomio 7.4.1995 (Kok. 1995, s. I-1023) ja asia C-196/96, Lahlou, tuomio 19.7.1996 (Kok. 1996, s. I-3945).

6 — Asia C-260/89, ERT, tuomio 18.6.1991 (Kok. 1991, s. I-2925, 42 kohta) ja asia C-299/95, Kremzow, tuomio 29.5.1997 (Kok. 1997, s. I-2629, 15 kohta).

samaa mieltä tarpeesta saada ennakkoratkaisu esillä olevassa asiassa. Vastaaja on yhtä mieltä kantajan kanssa siitä, että tapa, jolla lupamaksuista kertyneet varat jaetaan omistajien kesken, ei ota huomioon erisuuruista kalastusta eri vesialueilla.

9. Yhteisöjen tuomioistuin on Foglia-tapauksissa pohtinut suhtautumista ennakkoratkaisupyyntöön, joka on esitetty sellaisessa kansallisessa asiassa, joka on vain näennäisesti riitainen. [7] Kansallisissa tuomioistuimissa Italiassa oikeudenkäynnit koskivat ranskalaista viinin tuontimaksua. Oikeudenkäynnit perustuivat sopimuslausekkeeseen, joka oli yhteinen kahdelle toisiinsa liittyvälle sopimukselle, jotka koskivat viinin vientiä ja kuljetusta Italiasta Ranskaan. Tämän lausekkeen nojalla kummassakin sopimuksessa erikseen nimetty osapuoli ei ollut vastuussa maksuista, jotka olivat vastoin yhteisön oikeutta. Asiassa Foglia I yhteisöjen tuomioistuin totesi, että kansallisessa oikeudenkäynnissä toisen osapuolen asenne oli neutraali ja että hän kertoi suullisessa käsittelyssä osallistuvansa asian käsittelyyn yhteisöjen tuomioistuimessa sen vuoksi, että eräälle kauppiasryhmälle oli merkitystä sillä, miten asia ratkaistaisiin. Yhteisöjen tuomioistuin lisäsi, että molemmat osapuolet olivat yhteisöjen tuomioistuimessa esittäneet, että Ranskan kyseinen lainsäädäntö, josta he molemmat antoivat olennaisilta osiltaan yhteneväisen kuvauksen, oli ristiriidassa yhteisön oikeuden kanssa. [8] Yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että kansallinen oikeudenkäynti sellaisten osapuolten välillä, jotka olivat yhtä mieltä tavoiteltavasta lopputuloksesta, oli luonteeltaan keinotekoinen ja että ratkaisun antaminen tällaisessa asiassa Ranskan perimien kaltaisten maksujen yhteensovelluvuudesta yhteisön oikeuden kanssa vaarantaisi niiden oikeudellisten muutoksenhakukeinojen kokonaisuuden, jotka yksityisillä oikeussubjekteilla on yhteisön oikeuden nojalla käytettävissään. Yhteisöjen tuomioistuin totesi, että sillä ei kyseisessä asiassa ollut toimivaltaa antaa kansallisille tuomioistuimille yhteisön oikeuden tulkintaratkaisuja, jotka olisivat tarpeen vasta todellisten riita-asioiden ratkaisemisessa. [9]

10. Asiassa Foglia II yhteisöjen tuomioistuin kehitti edelleen niitä perusteluja, joiden johdosta se oli asiassa Foglia I tehnyt edellä mainitun ratkaisun. Vaikka yhteisöjen tuomioistuimen on, sen ja kansallisen tuomioistuimen yhteistyösuhde huomioon ottaen, voitava mahdollisimman pitkälle luottaa kansallisen tuomioistuimen tekemään arvioon tarpeesta saada vastaus esitettyihin kysymyksiin, yhteisöjen tuomioistuimen on kuitenkin voitava tarkistaa, onko se asiassa toimivaltainen. Näin ollen yhteisöjen tuomioistuin ei voi suhtautua välinpitämättömästi tällaisiin arvioihin silloin, kun ne poikkeuksellisesti saattavat vaikuttaa siihen, toimiiko ennakkoratkaisumenettely asianmukaisella tavalla. Nimenomaisesti yhteisöjen tuomioistuin totesi, ettei sillä ole toimivaltaa antaa neuvoa-antavia lausuntoja yleisistä tai hypoteettisista kysymyksistä. Sen sijaan sen tehtävänä on olla avuksi jäsenvaltioiden oikeudenhoidossa. [10]

11. Toimivallan puuttuminen näennäisissä tai lavastetuissa riita-asioissa ja yleisempi

7 — Asia 104/79, Foglia v. Novello, tuomio 11.3.1980 (Kok. 1980, s. 745; jäljempänä Foglia I) ja asia 244/80, Foglia v. Novello, tuomio 16.12.1981 (Kok. 1981, s. 3045; jäljempänä Foglia II).

8 — Em. asia, tuomion 6, 9 ja 10 kohta.

9 — Em. asia, tuomion 10 ja 11 kohta.

10 — Em. asia, tuomion 14—19 kohta.

sääntö yleisiä tai hypoteettisiä kysymyksiä koskevien neuvoa-antavien lausuntojen antamatta jättämisestä [11] on vahvistettu asiassa Gmurzynska-Bscher annetussa tuomiossa, jossa yhteisöjen tuomioistuin totesi kyseenalaistavansa kansallisen tuomioistuimen tekemän arvion ennakkoratkaisun tarpeesta

"ainoastaan niissä asioissa, joissa perustamissopimuksen 177 artiklan mukaista menettelyä on käytetty väärin ja itse asiassa tarkoituksin saada yhteisöjen tuomioistuin ottamaan kantaa asiaan, joka todellisuudessa ei ole riitainen, sekä niissä asioissa, joissa on ilmeistä, että yhteisöjen tuomioistuimelle tulkintaa varten esitetyt yhteisön oikeuden säännökset tai määräykset eivät voi tulla sovellettaviksi". [12]

12. Asiassa Bosman antamassaan tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin totesi, että "jos esitetyt kysymykset koskevat yhteisön oikeuden tulkintaa, yhteisöjen tuomioistuimen *on* — — yleensä *ratkaistava* esitetyt kysymykset". [13] Tämän jälkeen yhteisöjen tuomioistuin viittasi tehtäväänsä, joka ei ole antaa neuvoa-antavia lausuntoja yleisistä tai hypoteettisista kysymyksistä, [14] minkä johdosta se katsoi, ettei se ole toimivaltainen antamaan ennakkoratkaisua kansallisen tuomioistuimen esittämästä kysymyksestä, "jos on *ilmeistä*, että yhteisön oikeussäännön tulkitsemisella tai pätevyyden tutkimisella, joita kansallinen tuomioistuin on pyytänyt, ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen". [15]

13. Kansallisen tuomioistuimen tehtävä on ensisijainen, kun se päättää ennakkoratkaisun tarpeellisuudesta tietyssä asiassa, ja yhteisöjen tuomioistuimella on vastaavasti yleensä velvollisuus antaa ennakkoratkaisu. Tämän johdosta katson, että edellä todettu vaatimus, jonka mukaan kysymysten yleisen tai hypoteettisen luonteen on oltava ilmeinen, jotta yhteisöjen tuomioistuin kieltäytyy vastauksen antamisesta, on myös nimenomaisesti laajennettava koskemaan niitä tätä läheisesti muistuttavia tapauksia, joissa riita-asiaa väitetään näennäiseksi tai erimielisyyden väitetään puuttuvan asianosaisten väliltä. Kuten olen todennut asiassa Celestini [16] antamassani ratkaisuehdotuksessa, periaatetta, jonka mukaan ennakkoratkaisua ei pidä antaa, kun menettelyä on "käytetty väärin", on sovellettava mitä säästäväisimmin ja äärimmäisen varovasti. Esillä olevassa asiassa on mahdollista epäillä riita-asian aitoutta, mutta mielestäni on riittämättömästi todisteita siitä, että oikeudenkäynti olisi ilmeisesti keinotekoinen tai näennäinen. Vaikka molemmat osapuolet suhtau-

11 — Mielestäni tämän yleisen säännön soveltamisen osalta on pidettävä eri tilanteena sitä, jos ennakkoratkaisupyyntö muuttuu vasta oikeudenkäynnin kuluessa hypoteettiseksi sen vuoksi, että kansallisen oikeudenkäynnin toinen osapuoli suostuu toisen osapuolen riita-asiassa esittämiin vaatimuksiin, kuten em. asiassa Zabala Erasun.

12 — Asia C-231/89, Gmurzynska-Bscher, tuomio 8.11.1990 (Kok. 1990, s. I-4003, 23 kohta). Ks. myös yhdistetyt asiat C-297/88 ja C-197/89, Dzodzi, tuomio 8.10.1990 (Kok. 1990, s. I-3763, 40 kohta). Kannattaa myös huomata asia C-83/91, Meilicke, tuomio 16.7.1992 (Kok. 1992, s. I-4871), jossa yhteisöjen tuomioistuin piti asiaa pyyntönä hypoteettisen ratkaisun antamiseen (tuomion 30 kohta). Se katsoi, että asian molemmat osapuolet olivat samankaltaisella kannalla yhteisön oikeutta koskevista kysymyksistä ja että kantajan väitteistä seuraisi tämän nostaman kanteen hylkääminen (tuomion 18 kohta). Julkisasiamies Tesauro oli sillä kannalla, että kantaja oli ilmeisestikin lavastanut koko oikeudenkäynnin, minkä johdosta varsinaisen riita-asian olemassaolo oli kyseenalainen (ratkaisuehdotuksen 5 kohta).

13 — Asia C-415/93, Bosman, tuomio 15.12.1995 (Kok. 1995, s. I-4921, 59 kohta). Kursivointi tässä.

14 — Em. asia, tuomion 60 kohta.

15 — Em. asia, tuomion 61 kohta. Kursivointi tässä. Vaatimus tällaisen yhteyden puuttumisen *ilmeisyydestä* asetettiin ensimmäisen kerran asiassa 126/80, Salonia, tuomio 16.6.1981 (Kok. 1981, s. 1563, 6 kohta), ja sitä on toistettu sittemmin useissa asioissa. Voidaan olettaa, että yhteisöjen tuomioistuin käytti tieten tahtoen tätä ilmaisua em. asiassa Bosman, koska julkisasiamies Lenz oli ratkaisuehdotuksessaan pohtinut, miksi sitä ei joissakin harvoissa muissa asioissa ollut käytetty (em. asia, ratkaisuehdotuksen 78—80 kohta).

16 — Asia C-105/94, tuomio 5.6.1997 (Kok. 1997, s. I-2971, ratkaisuehdotuksen 24 kohta).

tuivat kansallisessa oikeudenkäynnissä kriittisesti vuoden 1996 lakiin ja vaikka vastaaja ei ole suoraan ottanut kantaa yhteisön oikeutta koskeviin kysymyksiin tässä asiassa, hän on muodollisesti kiistänyt kanteen, ja hän on ilmoittanut annettavalla ratkaisulla olevan hänelle merkitystä sekä kalastajana että maanomistajana, eikä tämä ilmoitus ole ristiriidassa asiassa esitetyn näytön kanssa. [17] Se seikka, että osapuolet ovat yhtä mieltä tarpeesta saada ratkaisu, ei ole ristiriidassa sen kanssa, että yhteisön oikeuden sovellettavien oikeussääntöjen oikeasta tulkinnasta vallitsee erimielisyys. Näin ollen en ehdota, että ennakkoratkaisupyyntö olisi edellä mainitulla perusteella jätettävä tutkimatta.

14. En myöskään katso, että asia olisi jätettävä tutkimatta siksi, että riittävät taustatiedot puuttuisivat, tai siksi, että puuttuisi riittävä selvitys siitä, miksi yhteisön oikeutta koskevat kysymykset ovat asiassa merkityksellisiä. Vaikka ennakkoratkaisupyynnössä on vain lyhyesti selvitetty palveluja koskevaa kysymystä, on selvitys mielestäni riittävä, kun siinä todetaan sen liittyvän kantajan toissijaiseen väitteeseen ja hänen tavaroiden osalta esittämiensä perustelujen soveltuvan myös palveluihin.

Aineelliset kysymykset

15. On selvää, että ensimmäiset kuusi kysymystä ovat riippuvaisia ensimmäisestä kysymyksestä, eli siitä, ovatko kalastusoikeudet tai -luvat EY:n perustamissopimuksen 30 artiklassa (josta on muutettuna tullut EY 28 artikla) tarkoitettuja "tavaroita".

16. Kantajan mukaan kalastusoikeudet ja -luvat ovat asiassa 7/68, komissio vastaan Italia, annetussa tuomiossa esitetyn määritelmän mukaan tavaroita, koska ne voivat olla liiketoimien kohteena ja koska niitä voidaan arvioida rahassa samaan tapaan kuin immateriaalioikeuksia. [18] Lailla, jolla rajoitetaan tällaisten oikeuksien vallintamahdollisuuksia tai niiden hinnoittelua, rajoitetaan siten myös tavaroiden vapaata liikkuvuutta sen testin mukaisesti, jonka yhteisöjen tuomioistuin on edellä mainitussa asiassa Dassonville annetussa tuomiossa esittänyt, koska lain vaikutukset syrjivät esimerkiksi niitä omistajia, jotka ovat tehneet huomattavia sijoituksia kalavesiinsä. [19] Kantaja katsoo, että rajoitus ei ole oikeutettu EY:n perustamissopimuksen 36 artiklan (josta on muutettuna tullut EY 30 artikla) nojalla eikä yleisen edun perusteella esimerkiksi ympäristön suojelun vuoksi, koska vesialueiden omistajien edut on sivuutettu, koska lupamaksuista kertyvät varat jaetaan syrjivällä tavalla ja koska hintakilpailu on tukahdutettu kiinteillä lupamaksuilla. Kantaja lisää, että kansalliset oikeussäännöt ovat myös ristiriidassa EY:n perustamissopimuksen 37 artiklan 4 kohdan kanssa (josta on muutettuna tullut EY 31 artiklan 3 kohta), koska niillä luodaan kalastukseen jakelumonopoli ja koska niillä otetaan riittämättömästi huomioon ne intressit, joita on vesialueiden

17 — Vaikka kansallisen oikeudenkäynnin osapuolista molemmilla ainakin osittain on asiassa yhteinen aineellinen intressi saada tietynlainen ennakkoratkaisu, ei tämä välttämättä tarkoita, että menettelyä käytettäisiin väärin — ks. esim. hakemus ja vastahakemus, jotka sisältävät samantyyppisin ilmaisuin esitettyjä vaatimuksia; asia C-33/97, Colim, tuomio 3.6.1999 (Kok. 1999, s. I-3175).

18 — Asia 7/68, komissio v. Italia, tuomio 10.12.1968 (Kok. 1968, s. 618, viimeinen kohta; Kok. Ep. I, s. 355).

19 — Asia 8/74, Dassonville, tuomio 11.7.1974 (Kok. 1974, s. 837; Kok. Ep. II, s. 349).

omistajilla, jotka ovat enimmäkseen maanviljelijöitä. Jos asian nähdään koskevan pikemminkin kalastuslupien myymistä kuin kalastusoikeuksien omistusoikeutta sellaisenaan, niin kantaja esittää toissijaisesti, että kyseiset oikeussäännöt ovat palvelujen tarjoamiseen kohdistuva uusi rajoitus, mikä on vastoin EY:n perustamissopimuksen 62 artiklaa (kumottu Amsterdamin sopimuksella). Kantaja huomauttaa vielä, että EY:n perustamissopimuksen 222 artikla (josta on tullut EY 295 artikla) ei koske esillä olevaa asiaa, koska Suomen eduskunnan perustuslakivaliokunta on katsonut, että vuoden 1996 laki ei loukkaa yksityistä omistusoikeutta.

17. Suomen hallitus esittää, että vuoden 1996 lailla käyttöön otettu lupajärjestelmä ei liity vaihdantakelpoisiin tavaroihin. Lisäksi lupajärjestelmä on osa Suomen omistusoikeusjärjestelmää, minkä johdosta sitä suojaa perustamissopimuksen 222 artikla. Suomen hallitus toteaa, että virkistyskalastusta koskevat säännöt eivät millään tavoin kuulu yhteisen kalastuspolitiikan soveltamisalaan [20] ja että niillä joka tapauksessa tavoitellaan täysin eri päämääriä, jotka ovat tämän politiikan kanssa sopusoinnussa. [21] Lopuksi Suomen hallitus huomauttaa, että kantaja ei ole osoittanut, että yhteisön sisäiseen kauppaan kohdistuisi vaikutuksia [22] ja että yhteisön oikeuden mukainen omaisuudensuoja — joka ilmentää yhtä yhteisön oikeuden yleisistä perusperiaatteista — ei ulotu niihin tilanteisiin, jotka itsessään jäävät yhteisön oikeuden soveltamisalan ulkopuolelle. [23]

18. Komissio toteaa, että pelkästään se seikka, että kalastusoikeuden käyttäminen voi johtaa kalasaaliiseen ja kalojen kauppaan, ei riitä tuomaan kyseisiä kansallisia säännöksiä tavaroiden liikkuvuutta koskevien yhteisön oikeuden sääntöjen piiriin. [24] Esillä oleva asia koskee oikeutta, jota voidaan käyttää ainoastaan Suomessa. Se ei koske tavaroita, jotka voitaisiin pakata ja ottaa jakeluun. Tätä päätelmää ei horjuta se, että kalastusoikeudesta voi saada konkreettisen todisteen eli asiakirjan, joka voi olla vaihdannan kohteena. Yhteisö ei ole käyttänyt toimivaltaansa laajentaa

20 — Ks. yhteisön kalastus- ja vesiviljelyjärjestelmän perustamisesta 20 päivänä joulukuuta 1992 annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 3760/92 (EYVL 1992, L 389, s. 1) ja yhteisestä kalastus- ja vesiviljelytuotealan markkinajärjestelystä 17 päivänä joulukuuta 1992 annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 3759/92 (EYVL 1992, L 388, s. 1).

21 — Yhdistetyt asiat 141/81, 142/81 ja 143/81, Holdijk ym., tuomio 1.4.1982 (Kok. 1982, s. 1299, 12 kohta); asia 118/86, Nertsvoederfabriek Nederland, tuomio 6.10.1987 (Kok. 1987, s. 3883, 12 kohta) ja asia C-309/96, Annibaldi, tuomio 18.12.1997 (Kok. 1997, s. I-7493, 20 kohta).

22 — Asia 355/85, Driancourt, tuomio 23.10.1986 (Kok. 1986, s. 3231, 10 kohta); asia 52/79, Debauve, tuomio 18.3.1980 (Kok. 1980, s. 833, 9 kohta); asia C-41/90, Höfner ja Elser, tuomio 23.4.1991 (Kok. 1991, s. I-1979, 37 kohta) ja asia C-134/95, USSL n° 47 di Biella, tuomio 16.1.1997 (Kok. 1997, s. I-195, 19 kohta).

23 — Em. asia Annibaldi, tuomion 21—23 kohta ja em. asia Kremzow.

24 — Tavaroiden määritelmästä ks. asia C-2/90, komissio v. Belgia, tuomio 9.7.1992 (Kok. 1992, s. I-4431); asia 155/73, Sacchi, tuomio 30.4.1974 (Kok. 1974, s. 409; Kok. Ep. II, s. 271); asia C-275/92, Schindler, tuomio 24.3.1994 (Kok. 1994, s. I-1039); asia C-393/92, Almelo, tuomio 27.4.1994 (Kok. 1994, s. I-1477) ja asia C-213/96, Outokumpu, tuomio 2.4.1998 (Kok. 1998, s. I-1777).

yhteistä kalastuspolitiikkaa makean veden virkistyskalastukseen, jonka osalta toimivalta siten on edelleen kansallisilla lainsäätäjillä. Komissio lisää, että henkilöä, kuten matkailijaa, joka ostaa oikeuden kalastamiseen toisessa jäsenvaltiossa sijaitsevalla vesialueella, voidaan pitää valtion rajan ylittävän palvelun saajana.[25] Tällaista rajan ylittävää ainesta ei kuitenkaan voida havaita olevan nyt esillä olevassa asiassa.

19. Mielestäni on selvää, että tavaroita koskevia perustamissopimuksen määräyksiä ei sovelleta vuoden 1996 lailla käyttöön otettuun viehekalastusta koskevaan lupajärjestelmään. Asiassa 7/68, komissio vastaan Italia, esitettyä tavaroiden määritelmää, jonka mukaan ne ovat "tuotteita, jotka voidaan arvioida rahassa ja jotka voivat sellaisenaan olla liiketoimien kohteena",[26] ei tule ymmärtää siten, että tämä luokka tarkoittaisi kaikkea, jolla on arvoa ja jolla voidaan käydä kauppaa. On huomattava, että tämä määritelmä muotoiltiin vastauksena väitteeseen, jonka mukaan perustamissopimuksen määräykset eivät koskisi taiteellisesti, historiallisesti, arkeologisesti tai kansatieteellisesti arvokkaita esineitä, vaan ainoastaan "tavanomaisia kauppatavaroita". Yhteisöjen tuomioistuin valitsi myös huolellisesti käytettäväksi termiksi ilmaisun "tuote".

20. Tavarat tämän sanan yleisesti ymmärretyssä merkityksessä ovat koskettavissa olevia ja fyysisesti olemassa. Perustamissopimuksessa on eri määräykset tavaroiden ja palvelujen vapaasta liikkuvuudesta. Asioissa, joissa yhteisöjen tuomioistuimen on pitänyt valita näiden määräysten välillä, sen lähestymistapa on ollut funktionaalinen, ja se on välttänyt tyhjentävän määritelmän esittämistä. Televisiolähetys "on luonteensa vuoksi katsottava palvelujen tarjoamiseksi".[27] Arpajaisten järjestämiseen sisältyy myös palvelujen tarjoamista, koska mainosmateriaalin ja osallistumiskuponkien sekä arpalippujen lähettäminen ei ole "itsetarkoitus".[28] Toisaalta jätteestä, oli se sitten kierrätettävää tai ei, on todettu, että "rajan yli kaupallisessa tarkoituksessa siirretyt tavarat kuuluvat 30 artiklan soveltamisalaan riippumatta kaupan luonteesta".[29] Niinpä saattaa tuntua yllättä-

25 — Yhdistetyt asiat 286/82 ja 26/83, Luisi ja Carbone, tuomio 31.1.1984 (Kok. 1984, s. 377) ja asia 186/87, Cowan, tuomio 2.2.1989 (Kok. 1989, s. 195).

26 — Em. asia, s. 428, viimeinen kohta.

27 — Em. asia Sacchi, tuomion 6 kohta.

28 — Em. asia Schindler, tuomion 22 kohta.

29 — Em. asia komissio v. Belgia, tuomion 26 kohta. Ks. myös tuomion 27 ja 28 kohta.

vältä, että yhteisöjen tuomioistuin on pitänyt sähköä sen aineettomuudesta huolimatta tavarana.[30] Näin päättäessään yhteisöjen tuomioistuin otti huomioon sen, että sähköä on käsitelty tavarana yhteisön oikeudessa, jäsenvaltioiden lainsäädännössä sekä yhteisön tariffinimikkeistössä. Mielestäni sähköä on pidettävä erityistapauksena, jonka perusteluna on kenties sen asema energianlähteenä, minkä johdosta se kilpailee kaasun ja öljyn kanssa.

21. En katso, että analoginen vertaaminen immateriaalioikeuksiin edistäisi kantajan asiaa. Tietystikin monet immateriaalioikeuksista saattavat vaikuttaa tavaroilla käytävään kauppaan. Patenttia, tekijänoikeutta ja tavaramerkkiä koskevilla oikeussäännöillä on tällainen vaikutus. Yhteisön oikeudessa ei kuitenkaan katsota, että immateriaalioikeudet itsessään olisivat yksi tavaralaji. Asiassa Phil Collins ym. annetussa tuomiossa[31] päinvastoin katsotaan, että niillä on oma ominaislaatunsa, johon kuitenkin sovelletaan perustamissopimusta niiden taloudellisten vaikutusten vuoksi:

"Edellä esitetystä seuraa, että tekijänoikeuteen ja lähioikeuksiin, jotka erityisesti yhteisön sisäiseen tavaroiden kauppaan ja palveluiden tarjoamiseen kohdistuvien vaikutustensa vuoksi kuuluvat perustamissopimuksen soveltamisalaan, sovelletaan perustamissopimuksen 7 artiklan ensimmäisessä kohdassa olevaa yleistä syrjintäkiellon periaatetta ilman, että on edes tarpeen asettaa niitä perustamissopimuksen 30, 36, 59 ja 66 artiklan erityismääräysten yhteyteen."

22. Toiminta, jossa muille väliaikaisesti annetaan oikeus käyttää maa- tai vesialuetta vapaa-ajan viettoon, on mielestäni selvästi palvelujen tarjoamista, johon, jos palvelua tarjotaan toisissa jäsenvaltioissa oleville henkilöille, sovelletaan palveluja koskevia perustamissopimuksen määräyksiä. Sitä voidaan perustellusti verrata liikuntapaikkojen vuokralleantoon tai hotellimajoituksen tarjoamiseen tai muiden sellaisten oikeuksien vuokralleantoon, jotka koskevat kiinteän omaisuuden väliaikaista käyttämistä.[32] Se seikka, että tavarat — kalat — voivat olla seurauksena toiminnasta, on merkityksetöntä, koska monia palveluja voi tarjota käytettäväksi tavaroiden valmistuksessa.

30 — Em. asia Almelo ja asia C-158/94, komissio v. Italia, tuomio 23.10.1997 (Kok. 1997, s. I-5789, 14—20 kohta).

31 — Yhdistetyt asiat C-92/92 ja C-326/92, Phil Collins ym., tuomio 20.10.1993 (Kok. 1993, s. I-5145, 27 kohta).

32 — Ks. esim. asia C-70/95, Sodemare ym., tuomio 17.6.1997 (Kok. 1997, s. I-3395, 36—40 kohta).

23. Näin ollen ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin vastaa kansallisen tuomioistuimen esittämistä kysymyksistä ensimmäiseen kieltävästi. Tämän johdosta kysymykset 2—6 eivät edellytä vastaamista. Sen sijaan seitsemännen kysymyksen osalta on tarpeen arvioida, onko palveluja koskevia perustamissopimuksen määräyksiä sovellettava esillä olevassa asiassa.

24. On kiistatonta, että sekä kantaja että vastaaja asuvat Suomessa. Yhteisöjen tuomioistuin on vakiintuneesti katsonut, ettei palvelujen vapaata liikkuvuutta koskevia perustamissopimuksen määräyksiä voida soveltaa toimintaan, jonka merkitykselliset ainesosat rajoittuvat vain yhteen jäsenvaltioon.[33] Esillä olevassa asiassa osapuolet ovat esittäneet, että vuoden 1996 laki rajoittaa maanomistajien mahdollisuuksia tarjota ulkomaalaisille matkailijoille tiettyä palvelua eli viehekalastusta vesialueellaan sekä mahdollisuuksia tarjota tähän liitännäisesti kuuluvia majoitus- ja muita palveluja. Esillä olevassa asiassa kyse ei kuitenkaan ole toiminnasta, jolla olisi tällainen valtion rajan ylittävä luonne. Näin ollen oikeudenkäynnillä ei ole yhteyttä yhteenkään niistä tilanteista, joihin palvelujen vapaata tarjoamista koskevat yhteisön oikeuden oikeussäännöt soveltuvat. Edellä sanottua ei voi horjuttaa se teoreettinen mahdollisuus, että syntyisi nyt esillä olevaa asiaa muistuttava riita-asia, jossa muu kuin suomalainen harjoittaisi vuoden 1996 lain nojalla myönnetyn luvan perusteella viehekalastusta kantajan vesialueella.[34]

25. On vielä todettava, että tässä yhteydessä ei ole syytä arvioida uudelleen yhteisöjen tuomioistuimen vakiintunutta lähestymistapaa, joka koskee oikeutta vedota palveluja koskeviin perustamissopimuksen määräyksiin ottaen huomioon yhteisöjen tuomioistuimen asiassa Pistre ym. antama tuomio, jossa tarkistettiin perinteistä kantaa eräiden kotimaisten tuottajien mahdollisuuksiin vedota tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskeviin perustamissopimuksen määräyksiin, kun kansallisista oikeussäännöistä seurasi, että kotimaisia tavaroita suosittiin tuontitavaroiden haitaksi.[35] Ei ole tarvetta erikseen tutkia, voiko kyseisistä vuoden 1996 lain erotuksetta sovellettavista säännöksistä seurata rajoituksia palvelujen tarjoamisen vapauteen, sillä on selvää, ettei tässä asiassa ole ilmennyt tällaista erilaista kohtelua.

33 — Em. asia Debauve, tuomion 9 kohta; yhdistetyt asiat C-29/94—C-35/94, Aubertin ym., tuomio 16.2.1995 (Kok. 1995, s. I-301, 9 kohta) ja em. asia USSL n° 47 di Biella, tuomion 19 kohta.

34 — Ks. em. asia Höfner ja Elser, tuomion 39 kohta.

35 — Yhdistetyt asiat C-321—C-324/94, Pistre ym., tuomio 7.5.1997 (Kok. 1997, s. I-2343, 45 kohta).

V Ratkaisuehdotus

26. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin vastaa Paraisten käräjäoikeuden esittämiin kysymyksiin seuraavasti:

1) Kalastusoikeudet ja viehekalastusluvat eivät ole EY:n perustamissopimuksessa tarkoitettuja tavaroita.

2) Palvelujen tarjoamisen vapautta koskevia EY:n perustamissopimuksen määräyksiä ei sovelleta kaikilta osin pelkästään yhteen jäsenvaltioon rajoittuvaan tilanteeseen.